

23.5.2000

1 (6)

Arvoisa jäsenlaitos

**TAPATURMAKORVAUKSEN MAKSAMINEN KELALLE, KUNNALLE TAI TYÖTTÖ-
MYYSKASSALLE (TapVakL 26, 47, 61 a §)**

Samalla kun tapaturmavakuutuslakia (TapVakL) muutettiin vastaamaan uusittua holhouslainsäädäntöä, muutettiin myös eräitä säännöksiä korvauksen maksamisesta muulle kuin vahingoittuneelle. Laki tuli voimaan 1.1.2000. Lainmuutosta koskeva hallituksen esitys on lähetetty jäsenlaitoksille tiedoksi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton (TVL) kiertokirjeellä 26/1999. Eduskuntakäsittelyssä hallituksen esitystä muutettiin siten, että se hyväksyttiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotuksen mukaisena. TVL:n kiertokirjeen 1/2000 liitteenä on jäsenlaitoksille lähetetty hyväksytty lakiteksti ja sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö.

Tällä kiertokirjeellä kumotaan TVL:n kiertokirjeet 44/1986 ja 6/1987 Kelan takautumisoikeudesta ja siihen liittyvistä menettelysäännöistä, TVL:n kiertokirje 34/1985 Työttömyyspäiväraha ja tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvaus sekä TVL:n kiertokirje 21/1992 Korvauksen periminen kunnalle. Lainmuutoksen johdosta tämä kiertokirje korvaa myös tapaturma-asiaiden korvauslautakunnan kiertokirjeen 1/1975 Korvauksen maksaminen sosiaalilautakunnalle.

Kelalle maksettavien sairaanhoitokorvausten ja sairauspäivärahojen takautumissuoritusten maksamisen menettely säilyy ennallaan. Menettelyä on ohjeistettu esimerkiksi TVL:n kiertokirjeissä 8/2000 ja 14/1997. Samoin ennallaan säilyy viivästystodistukseen perustuva menettely, jota on ohjeistettu TVL:n kiertokirjeellä 29/1999.

Myös työeläkelaitosten takautumisoikeutta koskevat menettelysäännöt säilyvät ennallaan. Menettelyä on ohjeistettu esimerkiksi TVL:n kiertokirjeissä 17/1993, 17/1995 ja 7/1998.

1. KORVAUKSEN MAKSAMINEN KELALLE TAI TYÖTTÖMYYSKASSALLE

1.1. Kela tai työttömyyskassa maksanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, koulutustukea tai koulutuspäivärahaa (TapVakL 61 a § 1 mom.)

Jos vakuutuslaitos myöntää vahingoittuneelle takautuvasti päivärahaa tai tapaturmaeläkettä ja vahingoittunut on saanut samalta ajalta jäljempänä yksilöityjen lakien nojalla myönnettyä työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, koulutustukea tai koulutuspäivärahaa, vakuutuslaitoksen tulee maksaa korvaus työttömyyskassan tai Kelan vaatimuksesta tälle, siltä osin kuin se vastaa työttömyyskassan tai Kelan samalta ajalta maksamaa korvausta.

Ennen lainmuutosta TapVakL:ssa oli ainoastaan työttömyyspäivärahaa koskeva takautumissäännös. Koska kuitenkin työmarkkinatuesta annetussa laissa, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ja työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetussa laissa oli säännelty takautumisoikeus tapaturmapäivärahaan ja tapaturmaeläkkeeseen, maininta takautumisoikeudesta otettiin selvyyden vuoksi myös TapVakL:iin.

Lain mukaan Kelan tai työttömyyskassan tulee ilmoittaa vakuutuslaitokseen oikeudestaan korvaukseen vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää. Vakuutuslaitos huomioi mahdollisuuksiensa mukaan myös myöhemmin saapuneen ilmoituksen. Jos korvauskäsittelyn yhteydessä kuitenkin ilmenee jotain sellaista, että on syytä epäillä vahingoittuneen saaneen edellä mainittuja korvauksia samalta ajalta, jolta hänelle tullaan myöntämään päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, vakuutuslaitoksen tulee ennen korvauksen maksamista selvittää Kelan tai työttömyyskassan mahdollinen takautumisoikeus.

1.2. Kela maksanut eläkettä, ylimääräistä rintamalisää tai eläkkeensaajan asumistukea (TapVakL 61 a § 2 mom.)

Kelan takautumisoikeus muutoksenhakutilanteissa

Jos tapaturmavakuutuksen eläkepäätyksestä valitetaan, Kela voi maksaa kansaneläkkeen, ylimääräisen rintamalisän, perhe-eläkkeen tai eläkkeensaajan asumistuen väliaikaisesti (Kansaneläkelain 45 § 2 mom.). Tällä menettelyllä halutaan turvata henkilön vähimmäistoimeentulo valituksen käsittelyn aikana.

Mikäli vakuutuslaitos muutoksenhakuasteen päätöksen johdosta maksaa tapaturmaeläkettä takautuvasti, Kelalla on oikeus periä tapaturmaeläkkeestä takaisin vastaavalta ajalta yhteensovituksen jälkeen liikaa maksamansa eläke. Sama takautumisoikeus Kelalla on, jos vakuutuslaitos

muutoksenhaun vireillä ollessa maksaa väliaikaisella päätöksellä takautuvaa tapaturmaeläkettä tai itseoikaisee päätöksensä.

Kelalla on tapaturmaeläkkeen lisäksi takautumisoikeus myös elinkorkoon, perhe-eläkkeeseen ja huoltoeläkkeeseen.

Kelan takautumisoikeus oikaisu- ja tarkistustilanteissa

Lakimuutoksella Kelan takautumisoikeus laajeni koskemaan myös tilannetta, jossa vakuutuslaitos oikaisee tai muutoin tarkistaa tapaturmaeläkkeen, elinkoron, perhe-eläkkeen tai huoltoeläkkeen määrän. Laajentunut takautumisoikeus koskee esimerkiksi tilannetta, jossa vakuutuslaitos TapVakL 46 §:n nojalla muuttaa eläkkeen määrää takautuvasti suuremmaksi lääketieteellisen tilan huonontumisen johdosta tai TapVakL 53 f §:n nojalla oikaisee virheellistä päätöstään.

Eläkkeen oikaisu- ja tarkistustilanteissa Kelalla on takautumisoikeus kuitenkin vain, jos se on maksanut joko kansaneläkelain perusteella maksettavaa eläkettä tai rintamasotilaseläkelain mukaista ylimääräistä rintamalisää.

Menettely muutoksenhaku-, oikaisu- ja tarkistustilanteissa

Aina kun vakuutuslaitos muutoksenhaun tai oman oikaisunsa johdosta maksaa takautuvasti eläkettä, vakuutuslaitoksen on selvitettävä Kelan mahdollinen takautumisoikeus.

Kelalla ei ole oikaisu- ja tarkistustilanteissa takautumisoikeutta seuraavissa tilanteissa:

- Jos vakuutuslaitoksen maksama eläke on jo ennen oikaisua ollut suurempi kuin se rajamäärä, jolla kansaneläkettä ei enää tule maksettavaksi (65.280 markkaa vuodessa vuonna 2000).
- Jos vakuutuslaitos maksaa oikaisun johdosta korotettua eläkettä (sekä takautuvaa että mahdollista tulevaa eläkettä) alle kuudelta kuukaudesta.

Jos oikaisu- ja tarkistustilanteessa kumpikaan edellä mainituista ehtoista ei täyty, vakuutuslaitoksen tulee tarkistaa puhelimitse Kelan eläke- ja toimeentuloturvaosastolta, onko Kela maksanut korvauksensaajalle etuutta, joka voisi oikeuttaa takautumismenettelyyn.

Muutoksenhakutilanteissa takautumisoikeuden olemassaolo on aina tarkistettava.

Jos puhelintiedustelussa käy ilmi, että Kelalla voi tapauksessa olla takautumisoikeus, vakuutuslaitos ilmoittaa Kelalle kirjallisesti ajan, jolta takautuvaa eläkettä tullaan maksamaan sekä maksettavan eläkkeen tarkan bruttomäärän. Jos eläkettä maksetaan kuntoutuslain tai TapVakL:n

57 §:n mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, siitä on erikseen mainittava ilmoituksessa, koska näissä tilanteissa Kelan menettely riippuu korvauksen ajankohdasta. Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä vapaamuotoisesti tai ohessa liitteenä olevilla Kelan käyttämillä lomakkeilla. Asian käsittelyn jouduttamiseksi Kela on toivonut, että ilmoitus faksataan Kelalle.

Kelan tulee mahdollisimman pian ja viimeistään kolmen viikon kuluttua ilmoittaa vaatimuksensa. Tapauskohtaisesti voidaan sopia muustakin määräajasta. Ellei Kela ole ilmoittanut vaatimustaan määräajassa, voidaan korvaus maksaa vahingoittuneelle.

Kela perii tapaturmavakuutuslaitokselta liikaa maksamansa määrän lukuun ottamatta mahdollista korvauksen korotusta. Perintä tapahtuu bruttomääräisenä. Tapaturmavakuutuslaitos maksaa Kelalle sen pyytämän osuuden myöntämästään bruttomääräisestä korvauksesta. Näin olleen tapaturmavakuutuslaitos pidättää veron ennakon korvauksesta, joka jää jäljelle Kelalle maksettavan osuuden vähentämisen jälkeen. Vastavasti tapaturmavakuutuslaitos ilmoittaa veroviranomaisille korvauksen saajan veronalaisena tulona ainoastaan sen osan korvauksesta, johon ei sisälly Kelalle maksettua määrää.

Kelalle pitää ilmoittaa myös, jos takautuvan eläkkeen lisäksi eläkkeen määrä on aikaisempaa suurempi myös jatkossa. Tällaista tulevaa eläkettä ei saa maksaa ennen kuin Kelalle on annettu mahdollisuus tehdä yhteensovitus omaan tulevaan maksuunsa.

Ohjetta noudatetaan 1.6.2000 alkaen. Ohje koskee kaikkia käsiteltäviä tapauksia takautuvasti maksettavan eläkkeen kohdistumisajasta riippumatta. Menettelystä on sovittu yhdessä Kelan kanssa.

2. KORVAUKSEN MAKSAMINEN KUNNALLE

2.1. Kunta järjestää laitoshoidtoa tai -huoltoa taikka perhehoitoa (TapVakL 61 a § 3 mom.)

Kunnan järjestäessä tapaturmakorvaukseen oikeutetulle laitoshoidtoa tai -huoltoa taikka perhehoitoa, vakuutuslaitoksen on kunnan vaatimuksesta maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke kunnalle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Mainitut korvaukset voidaan periä enintään siltä ajalta, jonka asianomainen on laitoshoidossa, -huollossa tai perhehoidossa. Kunnalla on oikeus periä koko eläke, vaikka kunnan oma saatava olisi pienempi.

Lähes vastaava säännös on ollut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetussa laissa jo vuodesta 1993 lukien ja sitä ennen sosiaalihuoltolain 29 §:ssä. TapVakL:iin lisätty säännös ei siis aiheuta muuta

uutta kuin sen, että nyt korvauslajit, joihin kunnalla on oikeus, luetaan yksilöidysti omassa lainsäädännössämme.

Kunnan pitää ilmoittaa vakuutuslaitokseen oikeudestaan korvaukseen vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää. Vakuutuslaitos huomioi mahdollisuuksiensa mukaan myös myöhemmin saapuneen ilmoituksen.

2.2. Kunta myöntänyt toimeentulotukea ennakkona (TapVakL 26 § 2 mom.)

Jos kunta on myöntänyt toimeentulotukea ennakkona, sillä on hakemuksesta oikeus vahingoittuneelle vastaavalta ajalta tulevaan päivärahaan, tapaturmaeläkkeeseen ja fysikaalisen hoidon ajalta maksettavaan ansiomenetykseen.

Kunnalla on oikeus periä koko korvaus, vaikka sen oma saatava olisi pienempi. Sen tulee kuitenkin suorittaa toimeentulotuen takaisinperintään käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi vahingoittuneelle.

Kunnan pitää ilmoittaa vakuutuslaitokseen oikeudestaan korvaukseen vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää. Vakuutuslaitos huomioi mahdollisuuksiensa mukaan myös myöhemmin saapuneen ilmoituksen.

2.3. Korvauksen maksaminen kunnalle käytettäväksi korvauksensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta korvauksensaaja on velvollinen huolehtimaan (TapVakL 47 § 5 mom.)

Lainmuutoksella TapVakL 47 §:ään lisättiin uusi 5 momentti, jonka mukaan, jos korvauksen maksamista korvauksensaajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, vakuutuslaitos voi korvauksensaajan suostumuksella päättää, että päiväraha, tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke tai huoltoeläke maksetaan korvauksensaajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi korvauksensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta korvauksensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan.

Samassa yhteydessä kumottiin TapVakL 63 § 2 momentti, joka piti sisällään aiemman säännöksen korvauksen maksamisesta sosiaalilautakunnalle.

Sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin on käytännössä kunnan sosiaali- tai perusturvalautakunta (jäljempänä lautakunta).

Maksamisen edellytykset

Esityksen korvauksen maksamisesta lautakunnalle voi tehdä lautakunnan lisäksi korvauksensaaja itse, hänen puolisonsa, muu omaisensa tai henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii.

Korvauksen maksaminen lautakunnalle on vakuutuslaitoksen harkinnassa. Korvauksensaajan elämäntapa tai elämäntilanne saattaa olla sellainen, että hänen rahankäyttönsä on tarpeellista hänen suostumuksellaan asettaa valvotuksi. Kyseessä voi olla esimerkiksi sairas, vammainen, päihdeongelmainen tai peliriippuvainen henkilö. Näiden harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolon selvittäminen on lautakunnan tehtävä.

Maksaminen vaatii kuitenkin lisäksi korvauksensaajan nimenomaisen suostumuksen. Suostumuksen pitää olla kirjallinen päiväyksellä ja allekirjoituksella varustettu. Korvauksensaaja voi koska tahansa peruuttaa suostumuksensa. Peruuttamisenkin tulee tapahtua kirjallisesti ja sen on oltava riittävän yksilöity. Suostumuksen hankkiminenkin on lautakunnan tehtävä.

Kun vakuutuslaitokselle on tehty hakemus korvauksen maksamisesta lautakunnalle, vakuutuslaitoksen tulee antaa ratkaisustaan erillinen muutoksenhakukelpoinen päätös. Muutoksenhakukelpoinen päätös annetaan myös silloin, kun korvauksensaaja peruuttaa suostumuksensa.

Jos korvaus maksetaan ennen 1.1.2000 annetun päätöksen perusteella harkinnanvaraisin perustein lautakunnalle, korvaus maksetaan lautakunnalle, kunnes vakuutuslaitokselle ilmoitetaan korvausasiassa toimivaltainen edunvalvoja tai lautakunta ilmoittaa, että korvauksen voi jatkossa maksaa korvauksensaajalle itselleen.

TAPATURMAVAKUUTUSLAITOSTEN LIITTO

Tapani Miettinen

LIITTEET: Kelan regressi- ja perimisilmoitus muutoksenhakutilanteessa
Kelan regressi- ja perimisilmoitus oikaisu- ja tarkistustilanteessa